

Minder emissies in grondwaterbeschermingsgebied door telen van phytophthoraresistente rassen

Drinkwatervriendelijk met sterk zetmeelras

JORG TÖNJES

Wilco Rensen en zijn buurman Henk Bronsvort brengen hun emissies uit gewasbescherming terug door phytophthoraresistente zetmeelrassen te kiezen. Bronsvort doet het spuitwerk voor Rensen. Samen kiezen ze middelen die minder milieubelastend zijn en ze halveren de benodigde spuitbeurten door gebruik te maken van nieuwe aardappelrassen.

ACHTERGROND

Vanuit de keuken van akkerbouwer Wilco Rensen kun je het bedrijf van Henk Bronsvort zien liggen. De bedrijven liggen bij het grondwaterbeschermingsgebied van Na-tionaal Park de Sallandse Heuvelrug. Honderden hectares groot is dit agrarische gebied en Bronsvort doet spuitwerk als loonwerker bij telers in de buurt. Het dorp Dijkhoek ligt vlak bij de bedrijven. In dat dorp begint het grondwaterbeschermingsgebied.

De veehouderij domineert het gebied met gras en mais. Rensen heeft een akkerbouwbedrijf met zetmeelaardappelen. Om dat gewas vrij te houden van de aardappelziekte phytophthora gebruiken telers vele malen per jaar fungiciden tegen de ziekteverwekker. Om schoon grondwater te kunnen gebruiken om drinkwater van te maken, wil het drinkwaterbedrijf het liefst zo min mogelijk uitspoeling van deze middelen in het grondwater.

De laatste jaren zijn aardappelrassen met resistenties tegen phytophthora in opkomst. Ze zijn nog niet helemaal op het opbrengstniveau van de moderne rassen zonder die eigenschap, maar het verschil wordt steeds kleiner. De rassenontwikkeling bij Averis gaat steeds meer deze kant op, verwacht de Avebe-dochter, want dat past bij de ambities voor het milieu en het scheelt telers spuitbeurten, dus kosten en werktijd.

'Mijn bedrijf ligt voor de helft in grondwaterbeschermingsgebied', zegt Rensen. 'Ik raakte betrokken bij het project Boeren voor Drinkwater. Met mijn adviseur koos ik rassen uit

de lijst van zetmeelaardappelen die geschikt zijn.'

Bronsvort zegt dat het ras Avito aan de helft van de bespuitingen genoeg heeft. 'Als Averis met meer rassen komt die resistent zijn door meerdere genen, kunnen we de bespuitingen verder terugbrengen. Om de resistenties te beschermen zijn nog wel bespuitingen nodig, maar veel minder. Avebe adviseert via de mail wanneer het raadzaam is een ronde te doen.' Rensen: 'Alle telers van Avito en Avenger krijgen zo'n bericht.'

Voor de telers van zetmeelcoöperatie Avebe dragen moderne rassen bij aan minder middelengebruik en ze zijn volgens Rensen ook efficiënter met stikstof. 'Op een oud ras als Seresta gaat meer stikstof dan op deze rassen.' Bronsvort stelt dat Avito nog niet een topper is qua zetmeelgehalte, maar Rensen is wel tevreden over de tonnen opbrengst. Voor het transport en de verwerking in de fabriek heeft een hoger gehalte wel de voorkeur van Avebe.

'Je wilt niet steeds met de spuit rijden bij wandelende toeristen'

De telers willen bij de keuze van de rassen ook om andere redenen voor robuuster gaan. Rensen: 'Op de Holterberg wandelen veel toeristen. Daar wil ik niet steeds met die spuit aanwezig zijn.' Net zo'n voorbeeld geldt bij het lokale zwembad. 'Daar hebben we een wat bredere akkerand aangelegd en spuiten we liever minder vaak.' Rensen kreeg positie-

Wilco Rensen (links) en Henk Bronsvort telen hun gewassen in een grondwaterbeschermingsgebied. Foto's: Jorg Tönjes

ve reacties van omwonenden en dat geeft hem een goed gevoel.

Los van de beperkingen en de extra inspanningen in grondwaterbeschermingsgebieden gaat het de telers om hun verantwoordelijkheid. Op het eigen bedrijf willen ze nog lang door kunnen boeren, dus de zorg voor de bodem en het water zijn een investering in de toekomst.

Bronsvort hoopt dat Averis met rassen komt die een kortere groei-duur hebben dan Avito, wat een extra bespuitingsronde kan schelen. Elke spuitbeurt kost 25 euro per hectare, waardoor de gewasbeschermingskosten bij eerder bulkende rassen lager kunnen zijn. Dit jaar kwam de teelt traag op gang door een relatief koud voorjaar en bloeide het gewas soms nog bij het doodmaken voor de eerste levering.

Bij de keuze in fritesrassen gebruikte Bronsvort een vroeg ras op de lage gronden. 'Ik kon toe met vijf keer spuiten. En door het vroege rooien spaar je de grond en kun je erachteraan een groenbemester zaaien.'

Minder spuiten is nog niet mogelijk, denkt Rensen. Beleidsadviseur Hanneke Vreugdenhil van drinkwaterbedrijf Vitens vraagt hem of er dan toch ergens anders

besparing mogelijk is. Bronsvort laat een overzicht zien van toegelaten middelen en hun milieubelastingspunten.

MILIEUVRIENDELIJKER

Het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) gebruikt deze informatie al tientallen jaren richting telers, vertelt adviseur Eric Hees van CLM. Hij zegt dat CLM in samenwerking met Wageningen University & Research en andere instanties werkt aan een nieuw systeem dat extra informatie bevat voor telers die milieuvriendelijker willen werken, waaronder met minder risico's voor vogels. Hees: 'Volgend voorjaar komen de gegevens van de eerste

honderden middelen beschikbaar.'

Op deze manier vindt vernieuwing van de milieumeetlat plaats in de vorm van de Milieu Indicator Gewasbescherming. Bronsvort hoopt dat het kiezen makkelijker gaat worden. Zelf verbaast het hem weleens dat een middel dat vrij slecht scoort als het om milieubelasting, toch toelating heeft in grondwaterbeschermingsgebied.

Hees: 'Dat komt een enkele keer voor. Middelen krijgen een toelating voor tien tot vijftien jaar. Wanneer bij de toelating geen uitspoeling wordt verwacht, maar het middel later toch blijkt uit te spoelen, kan het tot de herbeoordeling duren voordat dit wordt gecorrigeerd.'

'We doen metingen in grondwater eer het bronnen bereikt'

Hanneke Vreugdenhil is beleidsmedewerker bij drinkwaterbedrijf Vitens. Volgens haar is het van belang te weten welke maatregelen voor residureductie in het water zorgen.

'Door te meten, weten we waar residuen vandaan komen en of de concentratie daarvan toe- of afneemt. We vinden een preventieve aanpak belangrijk. Als vervuild grondwater de bronnen bereikt, zijn we te laat', zegt Vreugdenhil. Vitens vergelijkt metingen uit meerdere gebie-

den en kijkt samen met telers wat een goede aanpak is om de emissie naar nul te brengen.

Bij het vertellen over de grondwaterbeschermingsgebieden laten de waterbedrijven graag telers aan het woord over welke maatregelen haalbaar zijn voor de landbouw. Vreugdenhil: 'In het project Boeren voor Drinkwater willen we die praktijkverhalen laten horen, zodat de koplopers de passievere volgers kunnen inspireren.'

In het dorp Dijkhoek in de gemeente Rijssen-Holten begint het grondwaterbeschermingsgebied.

Eric Hees van CLM en Hanneke Vreugdenhil van Vitens werken met boeren aan emissiereductie.

Henk Bronsvort gebruikt een overzicht met milieubelastingspunten om middelen te kiezen.